

A NOSSA TERRA

IDEARIUM
DAS

IRMANDADES
DA FALA

Ano XIII

N. 258

1.º de Marçal de 1929

CAMILLO DIAZ

A NOSA TERRA

BANCO PASTOR

Casa central: A Cruña, fundada en 1876

Capital suscrito, 17.000.000
Capital desembolsado, 8.500.000

CARBALLIÑO - CARBALLO - O FERROL - A ESTRADA - LUGO - MELIDE - MONDOÑEDO - MONFORTE
MUXÍA - NOIA - OURENSE - ORTIGUEIRA - PADRÓN - PÓBOA DO CARAMIÑAL - PONTEDEUME
RIVADABIA - RIBADEO - SARRIA - TUY - VIGO - VILLALBA E VIVEIRO

ZINCKE HERMANOS

LIBREIRÍA

PAPELEIRÍA

IMPRENTA

Cantón Grande, 21 -- Estrella, 37

A CRUÑA

PAULINO FREIRE
BOUZAS — VIGO

Sucursales: na Cruña - Ferrol

Redes d'algodón para tarrafa. Aparellos armados e
en panos, para barcos pesqueiros. Malletas de abaca
e cáñamo alquitranado. Cables de aceiros, ingleses
Aceites xenerás e vexetaes, e surtido completo para
maquinaria e pesca.

SANTA LUC A, 26 e 28

A CRUÑA,

A superioridade dos CALZADOS SENRA

Abonda para xustificar a preferencia dos consumidores, mais
o procedere d'unha industria galega,

HONRA DA NOSA REXIÓN

obriga á non gastar outros á cantos sinten amor pol-a sua Terra

Fábrica: Avenida da Granxa -- A CRUÑA

DESPACHOS: Cantón Grande, 15 - A CRUÑA -- Real, 110 - FERROL, - Príncipe, 9 - VIGO

1/901 22

A NOSA TERRA

IDEARIUM DAS IRMANDADES DA FALA

Redacción e Administración

Rúa Real, 36 - 1.º

A CRUÑA

Precios de Suscripción

Na Cruña, mes 40 céntimos. Fora, un ano
6 pesetas. América, un ano 8 pesetas.

PAGOS ADIANTADOS

ANO XIII

1.º de Marzal do 1929

Núm. 258

AO DECORREL-OS DIAS

¿Fai falla lembrar o noso entusiasmo cotidián, a nosa fé porvirista, no actual labourar galeguizador? Ben ás vistas está a nosa historia. N'esta comunidade cordial de traballar pol-a Terra, irmandade estreita que somentes nós podemos enxerguer, en cada minuto e cada momento andan os corazóns e os pensamentos dos que vivimos xuntos a latexar e a pensar decote no mesmo, con unha forza dinámica inigualabre.

Emporiso: ¡canto ben nos fai de cando en vez trocar as nosas verbas cos irmáns que non ollamos a cotío! Estes días falando con Cabanillas, Risco, Blanco Amor e López Abente as nosas conversas sempre encamiñadas ao mesmo fin, a Galicia actual e unha luminosa visión da Galicia futura, despertaron en nós novos pulos de aición, de aitividade, de arelas de abarcar n'un instante todo o camiño que aínda falla por decorrer.

¡Que coincidencia sempre, que igualdade de afáns! Galicia somos nós, dixo Risco, e a realidade amóstranos que no panorama cultural, político, artístico, ideolóxico, da Galicia de hoxe somentes destaca con relevos xigantescos a laboura galeguizante dos constructores da Galicia do porvir.

Nin un momento de desmaio, pesi aos tempos, sempre remozando o característico entusiasmo, a fé que nos anima. ¿Quen pode poñer en contra unha forza espiritual tan inmensa como a que poseemos? Entusiasmo, ledicia, vontade, fé. Armas esgrevias esgrimidas con rexa mán para a conquista do mañán ao que imos chegando, paseniñamente se cadra, pero con firmeza, con ausoluta e indiscutible firmeza surcando a Terra e enxendrándoa con vizosa semente racial que xá frorece.

Na próisima primaveira vanse celebrar a «Semán Portuguesa» en Galicia e a «Semán Galega» en Portugal, acontecemento xurdio na historia dos dous pobos irmáns.

Compre ir preparando a labor, que non falle ninguén.

Agarimo, cordialidade fonda, para acoller aos embaixadores portugueses. Esmero e bon escollimento para levar a eles o millor da nosa cultura e a exaita amostración das arelas galegas.

CON FERREÑAS E PANDEIRO

Wenceslao Fernández Flórez é, conmigo, un dos poucos escritores humoristas merecedores de sere lido. Entre el i eu só existe unha diferenza: a el leo i admirao unha chea de gente, e de min non sabe ninguén; pero debo confesar que esta injusticia nin me doi nin me magua, pois sei ben que se debe só a ignorancia dos lectores. E como no meu corazón non roe o verme da enveja, eu sinto por Fernández Flórez unha devoción fraternal.

Naceu aquel día en que na rúa de Alcalá topouse c'unha burriña luguesa que daba leite en Madri, e beijouna n'unha aperta querendosa: beijo i aperta que quérian decir: eu son galego!

Aquela afirmación pública, sinxelamente solemne, do seu amor á terra-nal, comoveume deica os zangomiños. Ja temos un galego en Madri! —dixen cos ollos cheos de baguas de agradecemento e ledicia. E desde entón levo a Fernández Flórez chantado na alma.

Ja sei que non faltaron envejidos do patriotismo que quixeron restar valor ao belo gesto da rúa de Alcalá; mais convén saber que daquela ja podía entrar Fernández Flórez no Congreso. Alí habia cantas burras galegas quixese. Burras das catro provincias, lucidías de garnidos atafás, ben mantidas, cursarias no orneo oratorio. Podia escoller. E Fernández Flórez desbotounas olímpicamente aínda sabendo de certo que aquelas burras podían dar leite.

Unha aperta apreijada i un beijo pudibundo a unha burra do Congreso, oportunamente suministrados ao final dun orneo, puderono facer calquera cousa, deica cacique do raño; mais prefireu bicar á burriña galega auténtica para confirmarse galego en Madri, onde vivindo tantos conterráneos seus non habia ningún. Uns parecían, pero non-o eran, i outros, aínda que o fosen, non facían nada para parecelo. E Fernández Flórez, non tendo a quen abraçarse en galego, optou pola burriña luguesa. E no meu corazón caeu unha mada de agradecemento.

Despois a miña admiración pol-o escritor ilustre foi aumentando; pero agora encóntrole un defectiño que quero facer público para que o corrixa, si pode.

Fernández Flórez agudizou o ingenio no estudo, cuidou o estilo, abrangueu sona, gañou cartos, gastounos; os seus lectores traeno no peneiriño e invitano ao que queira: a comere arroz á banda, a dare un paseo ou a tomar-a raiola; mais, do que é malo, non se preocupou do físico, esquecéuse da vella máxima *mens sana in corpore sano*.

Eu non you a soster aquí —nin alí— que seja de saúde crebada, que viva esmorecendo, non. Penso que é home san i escorreito. O que afirmo é que Fernández Flórez non é réjo, musculoso, forzado, capaz de andare a moquetes cos larchans mercedos do lostregazo limpo. E cumprialle un pouco de boxeo.

Un zuco ben dirixido podía darlle mais sona que unha novela. Como escritor ben sei que Fernández Flórez non precisa botare man do escándalo: abondalle o seu talento. Como galego digno a custión cambia de cór.

O ilustre humorista doeuse fai pouco de que non houbese, entre os oitenta mil galegos que residen en Madri, un só fato de eles que se atrevera a dare a Arniches i a Oliver a «mercedida repulsa» por poñeren aos galegos como freganzos nas suas obras de teatro hespañolistas i hespañolisimas.

Para o aldraxe teimoso que pesa encol do nome galego e da gente da Galiza, non coñeço mais que unha repulsa ageitada: a labazada zoante e maguante.

I aquí estou eu, e decir, aquí está Fernández Flórez cinguindo a coroa dos héroes que tan ben lle aquece aos artistas da sua sona.

Mañán estrénase en Madri unha obra chea desa gracia vafía na que enfouza o seu espírito o pobo español para rir a conta dos galegos i espelire a sua preguiza cotidián. E n-aquel

mesmo día recíbese en todas-as redaccións de todos-os jornais o seguinte telegrama:

«Ao terminare a representación da obra «En Madri se perdeu un gallego...» o ilustre escritor coruñés Sr. Fernández Flórez encaráuse co autor enviándolle dous directos i un crochet. Esnafroulle o nariz, visteulle un ollo de loito, i esnacoulle catro moas empastadas. Ao ouvir os berros de auxilio do elenco espantado, o público fuxia ás carreiras coitando que no escairio habia lume. Á primeira actriz doulle un anoto i o apuntador por pouco morre co medo. Por un tris se registra unha catástrofe...»

Seria hoje Fernández Flórez capaz d'esta patriótica arrouzada? Penso que non. O seu espírito é afouteo, a sua dignidade unha esporra. Cando calquer munifate alcuma aos galegos, el, alá na sua imaginación buscao, bátelle, cúspelle, venga á sua terra ofendida. I o que fai ca idea fariao valentemente cos puños; pero, como non está entrenado no boxeo, escribe un artigo protestando. Hai que recoñecere a sua boa vountade, pois fai o que pode. O resto dos galegos, como pol-o visto non saben facer nada, fan tamén o que poden: calan.

Eu admiraba á Pantera de Arousa, ao Hipopótamo de Méllide i a Bartos. E non sabía por qué. Agora decátome da utilidade do boxeo para os galegos, sejan do peso pluma ou do peso galo, aínda que eu estou polos galos, e gostariame que os meus paisanos o fosen en todas-as suas feiturás.

Ben poidera acontecer que Fernández Flórez non servira para convirir en ring un escairio, a redacción d'un jornal ou a acera d'unha rúa. A arcada trunfal do seu nariz esgrevio abre en min a incertidume da dúbida.

Sendo así podían entrenarse Risco, Johan de Loira, Otero Pedraio ou Ben-Cho-Sei. Cantos mais millor. Porque para o caso, todos-os galegos se chaman Fernández Flórez.

Hai unha cousa certa. Si a lección viñese de arriba, si Palacios, Villar Ponte, Llorens... comezasen a lapos, o exemplo inzaria. Qué interesante sería unha Galiza atacada do andacio de dare morradas! I a cantos galegos de a tres ao carto habería que tundar!

Pero a meiciña impónse. Ou boxeadores ou bois de palla.

DAMIL

A bordo do "Arlanza"

¡Que saudades se senten ó separarse cada vez mais da terra querida!

En Vigo embarcaran xa de noite, bastantes peisanos que os coitados pra non reben-tar o peito oprimido pol-a morriña, viñan cantando un Alá lá en sinal de despedida. ¡Como vae esta xente, coitada, con a cabeza chea de ilusiós e con forza pra afrontar todo o que se lle apresente!

¡Que diferenza ver a saída, da volta...!

Saen cheos de vida e de ilusiós; e si algún pode volver; ven sen ilusiós e sen saúde. Si, dos miles que marchan algún pode afrontar a miseria e a fame, e consegue tornar ó lar; ven con as ilusiós perdidas, un pouco de saúde, e muitas veces con *un dente de ouro e gravata* en troques da saúde que alá perderon.

Falei con algúns, os probes quéixanse: «A comida é de perros, si non trouxésemos da casa algunha cousa morreríamos de fame». Mais pra non desmerecer a raza, acostúmanse a todo; hastra á fame.

Todos nós somos os mesmos. Aquí vae un irlandés que ninguén dirá que non naceo en Portugal, na Galiza, ou na Bretaña; fala o portugués como os propios portugueses, e está já identificado con a terra onde mora como si lá nacesse.

Todo canto sé cría na nosa terra aclimátase en todas partes.

Aquí levo unhas lindas frores criadas na terriña; están no barco inglés, con un clima difrente, pois en lugar de murxar ou polo menos ficar tristes, saben aclimatarse de tal forma, que os botós que viñan pechados, abriran como si fose na propia pranta, van desafiando o clima e o tempo como nos acontece a nós.

En Vigo como deixo dito, embarcaron uns cantando un alá lá, que por ser de noite parecía que falaba mais á alma.

En Lisboa pra non se diferenciar a raza, embarcaron logo uns con guitarra, e ô pouco tempo comenzaron a cantar un fado. Interpretei ise canto como un adeus á terra, e fíxome recordar o noso Curros Enríquez, pois cantaban:

*«Ao longe sulcando
O espaço
Vae um bando de andurinhas
Que lle levem um abraço
E' muitas saudades minhas.»*

Asín como: «Ô sentir as Xentís andurinhas.

Cada terra que deixa cruzar...

Cada milla que o vapor percorre e ollando desde á popa, vendo ô lonxe cada vez mais o punto onde fica a terriña e as persoas que se lles quer; séntese o corazón apertado parecendo ficar pequeniño.

O viaxe non pode ser millor, téñse todo pra poder ser feliz; saúde, e bon tempo, mais as saudades non deixan sosegar; é un bichíño que roe... que roe... sen parar, non podendo entretélo por que é mais esperto do que parece; é a única cousa que temos que nos declarar por vencidos. ¡Vexan si

é forte que pode dominar a unha raza, que sabe afrontar todo, hastra a fame!

Aquí achei unha moza da provincia de Lugo vestida de «nurse» parecendo unha inglesa e sabendo falar inglés; fai dous anos que pra Inglaterra foi, e xa está aclimatada e acostumada a todo.

¡Raza a nosa!

CORONA GONZÁLEZ.

21-1-929.

Himno da arbre froital

(TRADUCCINÓN DO DE MARAGALL)

por XOSÉ IGLESIAS ROURA

Pranta a cantar, canta ô prantar
est'arbre espida.

Prantádoa ben, no Abril verás,
que frorescida!

Chantado quedou;
na terra afincou.
Arbre, prende, prende!
Xa a fror t'anunciou
o amor que t'atende.

Mozos, con ardor
beilade ô redor!

Medra! hale, hale!
Con gayo verdor -
Abril te regale!

Ouh! Como louzán,
con verdor galán
medra! Mira, mira!
Xa nas ponlas, vãn,
o vento sospira!

Com'il, bons irmáns,
fortes, ledos, sáns,
medremos, e ôs lumes
das craras mañáns
mocidade: ôs cumes!

Pranta á cantar, canta ô prantar
est'arbre espida.

Prantádoa ben; no Abril verás,
que frorescida!

Con sentimento

Tanxen os sinos pol-a mañán cedo pidindo unha orazón ao abrente do día, e c'o seu tanxer invítanos á ledicia d'unha eterna festa... As suas bateladas quixeran ser alegres e algareiro o seu repicar. Así soan en outras terras...

Mais na nosa terra querida, cando vén a alborada, saen os homes e mulleres para a leira e diante si ollan un día cheo de traballo, sen acougo nin satisfacción, n'un campo que dona menos do que debe porque non hai cartos para mercar o mais preciso. Para estas xentes a alborada non é o principio do día; para eles aínda sigue a noite negra... E as campanas ollando esto, tocan, tocan con sentimento...

Tanxen os sinos ao meiodía cando axúntanse as familias arredor d'unha mesa, e piden no seu tanxir unha orazón de gracias... As suas bateladas quixeran ser alegres e algareiro o seu repicar. Así soan en outras terras...

Mais na nosa terra amada, están valdeiras as casas n'esa hora, e lonxe, moi lonxe, no meio do rudo mar, axúntanse os mariñeiros a xantar un anaco de pan frío, namentras voan os pensamentos ás casas dos poderosos
 Sirvíndolle de acompañamento o bruido das olas, érguese desd'o barco unha cantiga chea de saudade... E as campanas ouvindo esto tocan, tocan con sentimento...

Tanxen os sinos ao estrelecer do día cando todo acouga na natureza, e piden no seu tanxir unha orazón de esperanza... As suas badeladas quixeran ser alegres e algareiro o repicar. Así soan en outras terras...

Mais en esta terra nosa, tan profundamente.

Este número foi revisado pol-a Censura

. . . . e a gaita crebouse e o coitelo está sen fio, e todos preguntan si a

. E as campanas sintindo esto, sintindo profundamente esto nas suas almas metálicas, tocan, tocan con desesperado sentimento...

MILLOBRE PINTO

D Ó A S

Adoito erguerme cedo pra ollar no horizonte o escudo da Galiza.

Iste petouto verdecente asemella, ao refrexo dos primeiros lumbregos da aurora, un xigantesco grial encol do qual ponse un instante a hostia acesa do sol, e, debaixo, a cuncha branca d'unha praia Cántabra.

¡Oh, meu bon Deus, si fitara asin por sempre! Pro chega a noxenta esponxa do día... ¡e vaise todo! Eu non poido chamar aos meus irmáns pra que c'o nosco caían de xionllos diante do milagre.

Ista sementeira de paus de pino pra o telégrafo e pr'a condución da enerxía eléctrica tamén nos ha dar unha boa colleita, mais proveitosa que isas frores brancas que xermolan no bico do pau.

Todo o ouro que trán nos dentes os emigrados que voltan pr'a terrañña malados do corpo, e eibados da i-alma, non chega pra mercar unha soila das vosas mazarocas de millo, labregos; e si o trán tamén no peto, decontra tedes vosco moito mais no corazón.

A filla d'un petrucio do Corgo casouse con un «señorito»; fóronse a vivir á vila, e agora dícelles aos seus pequeniños:

Ya vos tengo avisado que non se habla en gallego. ¡Mesmo pareceades hijos de unos brutos.

O petrucio do Corgo coida que os seus netos han finir vendendo pelras da China nas beiras d'unha rúa de Madride.

ANTÓN GOY DÍAZ

O sentimento nazonalista e o Internazonalismo

Estudo presentado ó «Seminario d'Estudos Galegos» por Ramón Villar Ponte.

(Proseguimento)

mentabel descoñecemento ou trabucación de termos e conceptos sexa antre proletarios e individuos que se dñn moi avanzados ideoloxicamente, onde mais enrabexados enemigos atopa o nazonalismo e con él a súa secuela o patriotismo lexítimo, tan doamente confundibel cō *chauvinismo*, o autor de iste traballo botará man, pra o fin que se propón, de diversas e valiosas manifestacións feitas n-ocasións e lugares variados pol-os homes que denantes e agora puideron e poden chamarse, atinadamente e con toda xustiza, os verdadeiros ourentadores do pensamento radical e avanzado do mundo enteiro.

Concretando mail-os nosos propósitos: a finalidá de iste modesto e cativoiro traballo non é outra que a de patentizare como o feito das nazonalidades e adimitido sen discusión ainda pol-os decididos defensores do internazonalismo; e como tamén, por inmediata conseqüenza, o amor e a identificación coá patria nen é condenado nen s'estima como cousa perniciosa pol-os persoeiros da tendencia internazonalista mais radical, contra do qu'erroneamente coidan moitos dos seudo-radicaes e seudo-revoluzionarios que antre nós camiñan decotío.

Unha labouira de sistematización metódica na inserción que iremos faguendo das probas recollidas—anacos de discursos, trechos de libros, confrenzas ou folletos, concruccións de congresos, etc. etc.—nos levaría moi lonxe i-encol de levarnos moi lonxe sería traballo pesado que roubaría tempo. Pra evitalo, o autor deu escomezo ao seu traballo sen un verdadeiro plan preconcebido, utilizando os argumentos, ou os qu'él coidou que teñen o valor de taes, asegún se lle foron persentando.

TESTEMOIOS E PROBAS ELOCÜENTES

O mestre e precursor do socialismo Pedro José Proudhon autor da coñecida obra «A propiedade é un roubo», sen tere nada de afín aos ideaes nazonalistas moi pol-o contrario, sendo mais ben un decidido adeversario de toda crás de fronteiras ou sexa un fervente internazonalista e verdadeiro crênte na posibilitá de chegare á fusión mundial de total-as patrias n-unha soia, emporiso preconizaba como solución que puidera reemprazare á orgaización mundial por él combatida, unha solución rexamente anties-tatista cuio afinamento, cuia base era a federación, o pacto, qu'erguéndose dende o acordo vountario, ceibe, antre individuos donos e soberans de si mesmos e por virtude de cuio acordo aparce estabrecida a comunidade, ven a se compretare cō pacto—a federación—antre as difrentes comunidades, qu'eisí van constituíndo orgaizacións cada vegada mais amples no cume, pro cuio afinamento pristino, real, verdadeiro punto de partida é a vountade individual no exercizo da súa mais ample soberanía. E isto, que constituie o esquema da concepción proudhoniana, en certo xeito veu a sere como o anuncio da moderna concepción sindicalista, xa que si Proudhon tencionaba federare homes, individualidades, en territorios, pra chegare de iste xeito a unha perfecta vertebración mundial na que tivesen desaparecido as principaes causas dos conflitos adoitados, o sindicalismo tenciona federalos en oficios—os sindicatos—aos que atribue amples e decisivas facultades de verdadeira autoridade e goberno, que terán de substituíren ás que hoxe veñen sendo usurpadas por determinados monopolizadores...

Doadamente se apreza que a insinuada concepción proudhoniana no fondo non deixa de tere certas semellanzas coá concepción nazionalista pol-a que nós coidamos que será o único medio posibel de acaroare a paz universal. I-eisí decimol-os nazionalistas que a orgaización mundial pra chegar a sere perfecta i-estabel ten que afincarse n-unha sucesiva vertebración de federacións que arrincando dende a que se afinque na ceibe xuntanza e comunidade dos homes pertenescentes aos municipios que integran unha nazionalidade, vaia elevándose e ampliándose pol-a federación de istes orgaismos até chegar a constituíre a nazionalidade natural, que federada á sua vegada coás demais nazionalidades continentaes chegará a integrare o gran conxunto, por exemplo, dos Estados Unidos da Europa; e istes, pol-a sua parte, aínda poderán chegar a seren parte integradora do gran conxunto de federacións en que o mundo todo apareza orgaizado e disposto.

Agora ben, como pode ollarse, Proudhon e con él os fundadores de teorías derivadas da sua concepción —verdadeira fonte da que tan mutipres idealidades viñeron a deitarse— non pensaron que o mundo futuro puidera sere, como moitos cerebros simpristas inxenuamente coidan, unha confusión, unha mesta *papilla* de patrias, de nazionalidades reducidas ao uniformismo mais radical e compreto por virtú de unha fraternidade niveladora, de unha fraternidade con semellas de máquina encamiñada a borrar as tan froitíferas difrenzas e variedades que hoxe eisen como derivación principal da diversidade de nazionalidades que aínda latexan e viven. Certo é, con todo, que por descoñecer ou por non admitire —nos incrimamos ao primeiro— o feito biolóxico das nazionalidades naturaes, pra nada se ocupou d'elas nenos tivo en conta ao formulare a sua teoría da federación que puidera chamarse ascendente; mais, emporiso, párcenos que ninguén pode afirmare que si non cita á nazionalidade natural como unha das obrigadas estacións na progresiva e ascendente vertebración dos pactos integradores da gran federación mundial en qu'él viña a orgaizare e a deixare arraxada a terra toda, non será porque de

ela se poida prescindire por innecesaria, e mais que por innecesaria por artificiosa e froito dos convencionalismos. Non. Proudhon cala e non ten en conta a nazionalidade natural na sua orgaización. Mais, poren, loxicamente cabe inducire que sendo as diversas comunidades da sua orgaización xuntanzas constituídas por atracción espontánea, natural, ceibe de todo infruxo e decisión caprichosos, por forza antre taes comunidades, e como base esenzal da gran federación de comunidades en que Proudhon arelaba orgaizare o mundo, ten que se dare por impricitamente incruída á razón xa qu'ela é, foi e será decote antramentras eisen o mundo, a ampliación natural da familia, eisí como ista o é do individuo, e os tres conceptos veñen a seren os grados ascendentes por onde se rube ao concepto xeral de Humanidade.

O gran filósofo alemán do século XVIII Em. Kant coás suas verbas autorizadas corrobora, coincidindo coás opinións mais escrarecidas, a nosa crénza de que o mundo percisa acharse distribuído conforme á división natural que as lexítimas nazionalidades marcan e asñalan, pra que o abrangemento da pacificación universal e o escomezo de unha xeira de benestare e progreso teñan chegado a seren feitos tanxíbeis. I-eisí ocupándose de un probrema tan importante como o que o rótulo indica, fala no opúsculo chamado «A paz perpetua» da custión e di: «A ideia do dereito de xentes, presupón o arredamento de numerosos Estados veciños, independentes unhos de outros. Ista situación é en sí mesma bélica, a non sere que haxa antre as razóns unha unión federativa que impida a ruptura de hostilidades». Como se olla, o vencejlo da federación—pro eiquí xa se di eispricitamente, da federación de nazionalidades—volta a se nos ofrescere como medio doado e seguro pra chegare ao estabrecimento de un sólido equilibrio mundial. É continúa o autor das soadas «Críticas»: «Emporiso, ista división en Estados independentes e mais conforme á ideia da razón que a xuntanza de todos por unha potencia vencedora que se convirta

en monarquía universal. N-efecto, as leis perden eficacia cando o goberno vaise estendendo a mais amples territorios; e un despotismo sen alma aniquila primeiro todol-os xermolos do ben e finda, pol-o derradeiro na anarquía. Emporiso, é o degoiro de todo Estado —ou do seu príncipe— abranguere a paz perpetua conquerindo ao mundo enteiro. Mail-a natureza *quere* outra cousa. Sirvese de dous medios pra evital-a confusión dos pobos e mantelos arredados; a difrenza dos idiomas e das relixións (1). Istan difrenzas —prosigue o filósofo de Königsberg— choen decote no seu seio un xermolo de xenreira e un pretesto de guerras; mais cô aumento da cultura e o maino acaroamento dos homes, unidos por principios comuns, conducen a intelixenzas de paz, que se non afincan e afirman, como o despotismo no cimenterio da liberdade e no crebamento das enerxías, sinón n-un equilibrio das forzas activas, loitando en nobre competencia».

Crara e manifesta se amostra eiquí a opinión do filósofo encol de unha posibel situación mundial na que o afincamento da verdadeira paz e da fraternidade antre os homes troque o estado presente de cousas por un estado superior dende todol-os puntos de vista. E tal opinión, por tantos conceptos autorizadísima e nada sospeitosa, nen remotamente xiquera insinúa a necesidade do desbotamento das fronteiras naturaes e con él a redución de total-as patrias a unha soia coa que tantos ilusos, ateigados de pantásticas utopías, soñan decotío, coidando qu'eisí é indispensable pra chegare á paz universal.

O filósofo alemán finda as suas elocoentes liñas manifestando que «Eisí como a natureza, sabiamente, arredou os pobos que a vountá de cada Estado, fundándose no deureito de xentes, quixera unire baixo o seu dominio pol-a forza ou a astucia, eisí tamén a mesma natureza xunta aos pobos».

(1) Téñase en conta o tempo en que Kant esquirbía isto pra decatarse de como dende estonces a ises medios arredadores de pobos hai qu'engadire hoxe moito mais, descubertos en sucesivas esbigoaduras i-estudos feitos posteriormente, e que foron os que orixinaron, cò nascimento das teorías qu'estabrescen a infrenza decisiva do medio no home—un de cuos persoeiros mais importantes é H. Taine—, a moi importante concepción biolóxica da nazonalidade con total-as suas derivacións.

E do mesmo xeito que a través das manifestacións denanteriores sempre se percibe a eisistencia de un factor—a nazonalidade natural, a verdadeira patria—cô que hai que contare decote pra todol-os ensaios futuros de orgaización mundial que teñan de afincarse en base sólida e duradeira, e de cuío factor se non puideron desenxergueren endexamais cantos pacifistas ou internazonalistas razonábeis e sensatos houbo e hai no mundo por moi fortes e rexoos que foran ou sexan os seus sentimentos de fraternidade universal e os seus degoiros de orgaización estatal única.

Referíndose á nazonalidade e de xeito especial ao que pra nós repersenta a fase mais perfecta do proceso evolutivo de unha nazonalidade natural dende qu'escomeza a erguerse, ou sexa aquela fase repersentada pol-a nazonalidade constituída en Estado ceibe e soberano, isto é o Estado nazonal, dí o profesor americano Burgess qu'é o produto, a derivación, o froito mais moderno, non soio da política práctica, sinón tamén da ciencia e da historia política. Engadindo asemade—e pra nós isto xa sería un mérito eistraordinario—que antre outras ventaxas ten a de que impide caere ao mundo na acoradora monotonía, no abafante unilateralismo e na infecunda uniformidade do imperio universal.

A forza imperativa do sentimento nazonal, do patriotismo (1) foi i-é en todo caso a fonte de moitas actitudes que pol-o caracter e a persoalidade especial de quenes as ostentan, impoñen tantas vegadas determinados encauzamentos de fortes correntes de opinión. Un exemplo ben patente do devandito é o que sigue: De fronte aos degoiros de algunhos eistremistas rusos que ollaban na continxenza de unha guerra desastrosa pr'á sua patria a posibilidade de que o tiránico e asoballador zarismo caera esnaquizado a conseeoenza da revolución que a derrota

(1) Enxergase ben o senso en que falamos do patriotismo. Pra nós quere decir aquela identificación coá patria que obriga a querela fortemente, conscientemente, impóndo o deber inescusabel de traballare cò esforzo de que cada un sexa capaz e na esfera axeitada ás posibilidades de cada un, pol-o seu engradecimento lexitimo, nunca pol-o afincado no desmerecemento e ruína das mais patrias, qu'é percisamente o desastroso e ruín imperialismo.

ocasionaría, erguéronse antre outras moitas as voces dos coñecidos revolucionarios Kropotkin e Alexinsky que, infruídos pol-o imperativo da patria rusa latexante a falare n-eles, viñeron a opôrse á tendenza derrotista e pol-o mesmo pouco patriótica dos menos, a tendenza mais patriótica, mais nazonalista, digámolo eisí, que aparze condensada n-ista oportuna eispresión dos mesmos: «A libeiración do zarismo témol-a de conquistar nós; soio eisí teremos dereito a gozare dos benfizados de un pobo ceibe».

Pol-o eisposto bèn craro se olla como os conspicuos internazonalistas Kropotkine e Alexinsky, a pesar das suas tendenzas radicalísimas, non puideron prescindiren da esencial condición de fillos da patria rusa ao s'enfrentaren có probrema da libeiración moscovita das poutas do zarismo. E por iso, mais que desexare a colaboración e a axuda da disgraza na sua empresa de redimire á patria, se preocupan de qu'elá—a disgraza—non chegue e se deciden a termar de abrangueren pol-o esforzo eisclusivo dos bos rusos enemigos da inxustiza, o estado, a situación de libertade que algunhos compatriotas—os derrotistas—trabucados i-en prena ofuscación chegaron a degoiraren, aínda baixo a condición magoante e parricida da disgraza da patria.

Nen unha soia vegada a imposición do sentimento patriótico, de ise sentimento latexante decote con mais ou menos forza, deixa de manifestarse. I-eisí, aínda aqueles orgaismos ou persoalidades que mais se coidan independizados d'él, aparcen como sometidos á sua infruencia cando a ocasión chega e a vontade se amotra eispontánea e ceibe, tal como realmente ela é.

Decatándose da custión e situándose pol-o mesmo n-un terreo firme, como afincado n-esmagantes realidades—cousa que os seus denantecesores ideolóxicos non realizaran tan cumpridamente—Fernando Lasalle levou a cabo a imprantación da sua doutrina do socialismo nazonal, pol-a que se abría paso á risoña posibilidá de unha futura Internazonal afincada na múltiple i-heteroxénea variedá de unidades nazonaes prenamente ceibes e soberanas.

A LECCIÓN DE RECENTES MOVIMENTOS

Botando unha ollada encol de algunhos movementos nazonalistas ocurridos nos derradeiros tempos, nos atopamos con que n-eles aparcen participando decote con gran intensidade, non soio as persoalidades mais sinificadas dos credos políticos e sociaes mais avanzados, sinón tamén os mesmos orgaismos en que taes credos se amostran vencellados e como constituíndo lexítimo patrimonio. Tal feito, por si soio, xa di de abondo como o probrema da redenzón da patria, isto é, da sua elevación á categoría de pobo ceibe encol do que se non ergan e impoñan decisións e poderes alleos, tivo en todol-os momentos a efcienza e a virtualidade suficientes pra apaixoare fortemente aínda a aqueles que, decíndose domiñados por unhos fondos degoiros internazonalistas, de pacificación e fraternidade universaes, puideran coidarse por taes razóns menos asequeibeis ao contaxio do sentimento patriótico.

De iste xeito, corroboración do devandito, eis os casos seguintes: En Finlandia é Xoan Snelman, profesor da Universidade de Helsingfors e home de ideoloxía fortemente radical, un dos principaes apóstolos da independenza nazonal cuia causa asociaba de un xeito indisolubel ao trunfo dos mais avanzados principios democráticos, orientando n-un escomezo ao nazonalismo filandés no senso antiaristocrático e antiburgués. No memorabel movemento con que os filandeses trataron en 1905 de reconqueriren a sua autonomía, tomaron parte de un xeito moi principal as crases traballadoras con aquela formidabel folga xéral cuia orgaización correspondeu, cáseque por enteiro, ao partido socialista filandés, que de iste xeito se amostrou, unha vegada mais, ategado do lexítimo, natural e honorabel sentimento nazonalista tan oposto a isa cousa ausurda e perturbadora que se chama o imperialismo e que tantos, por trabucación filla da ñoranza, confunden con aquel.

(Continuaráse)

AXIÑA
aparecerá II Tomo de COUSAS, por Castela

Academia Gallega

INGRESO DE VICENTE RISCO

O 23 do pasado Febreiro celebrouse no Salón do Circo de Artesanos da Cruña a recepción para a entrada no seo da Academia do noso entrañable irmán, o ilustre e sabio pensador galego Vicente Risco. Con tal motivo congregáronse na Cruña diversos escritores galegos arelantes de conoecer o traballo que lería o novo académico. Do mesmo intrés participábase na Cruña e así foi moita a xente que concurreu ao solemne aito.

Risco escolleu como tema para o seu traballo de ingreso «un caso de lycantropía» sucedido na provincia de Ourense a mediados do século pasado.

Despois de aberta a sesión con verbas galegas do presidente da Academia D. Eladio Rodríguez os señores Lugrís Freire e Castillo van buscar a Risco cuxa presenza é acolida con grandes aprausos pol-a concurrencia que así premia o historial xurdio nas letras galegas do admirado galeguista. Risco comenza a lér o seu traballo agradecendo a súa desinación de académico e facendo un extenso e cuidado estudo da personalidade literaria e galeguista do seu antecesor o chorado Tettamancy. Enumera a súa obra

LEMBRANZA

O pobo cruñés adoita a celebrar no mes de Marzo o seu homenaxe anual aos ilustres galegos que repousan no seu cimiterio. É unha data xa consagrada á que A NOSA TERRA aderiuse sempre con fervor.

N'iste novo aniversario, como de cote, adicamos unha lembranza gari-mosa a aqueles galegos que co'a súa obra honraron a Galicia e a aqueles nosos irmáns, bos e xenerosos, que foron nosos compañeiros na sagra laboura da exaltación da Terra.

literaria e adicalle xustas verbas de loubanza pol-o seu acendrado e fervoroso sentimento patriótico.

Entra no tema anunciado decindo que escollera un tema folk-lórico porque todo folk-lore revela sempre unha alma popular, unha nacionalidade delimitada. A decadencia da cultura é a civilización que sendo un artificio de formas mecánicas sabias e perfectas pero valeiras e mortas xa non pode crear. A tradición *enxebre* ten que retroceder das vilas ás aldeas buscando a pureza verdadeira. É que os oitocentistas voltáronse de cara aos labregos e que nós temos que facer o contrario.

Quere ter a mesma fé sinceira, a mesma piedade, os mesmos sentimentos, as mesmas ideas e aínda as mesmas supersticións dos nosos labregos, porque pensa que n'eles hai unha concepción do mundo quizais moito mais certa que n'aquelas ideas nas que os homes decencia non chegan a poñerse d'acordo.

Él que consagrou gran parte da súa vida literaria ao estudo do folk-lore galego non podía escoller outro tema xa que ademais aséntase n'ela a grandeza inmorrente da terra galega.

Amostra seguidamente o caso curioso de Manuel Blanco Romasanta nascido no ano 1810 en Rigueiro perto de Ourense, que nos anos de 1852 ao 54 chamou a atención en toda Galicia ao ser condenado a morte pol-a Audencia da Cruña despois da causa incoada pol-o xuzgado de Allaríz acusado de varios delitos de homicidio.

Manuel Blanco Romasanta era un licántropo según él decrarou que por virtude d'unha *fada* que lle tiña botado non sabía quen volvíase lobo. Fai Risco unha exposición detallada da vida de Blanco Romasanta, dos seus crimes da causa xudicial e demais detalles que resultan d'unha curiosidade e intrés realmente extraordinario.

Despois entra con unha erudición asombrosa a falar da lycantropía nas tradicións populares citando infinidade de casos ocorridos en diversos países e mentando a moitos autores extranxeiros.

Cita tamén varias obras inspiradas n'ese mito.

Fala da relación que ten a lycantropía

co'a etnografía histórica, psiquiatría, metapsíquica, ocultismo e outras ciencias, demostrando un gran dominio d'elas no curso da súa disertación decindo como remate que Galicia aínda nas súas supersticións demostra o preclaro do seu abolengo, o ilustre da súa caste e que o mito do lycántropo é unha peza honrosa no noso limpo brasón.

Así remata o seu formidabre traballo que ademais do seu grande intrínseco ten a importancia de ser un traballo literario dino da historia cultural e literaria do gran escritor galego. O público prodigou a Risco grandes aprausos de cariño e admiración sendo tamén grandemente felicitado pol-a maioría dos asistentes á velada.

Seguidamente o poeta da Raza Ramón Cabanillas dá lectura a unhas cuartillas dando a ben chegada a Risco ao seo da Academia estudando a súa destacada e valiosa persoalidade nas letras galegas. N'unha prosa maravillosa o inmenso poeta ao falar de Risco fala tamén da actual renascencia literaria e patriótica de Galicia, lembrando a creación das Irmandades da Fala, a asamblea nacionalista de Lugo e cantando con visión xurdia a nova Galicia dona dos seus destinos.

O traballo de Cabanillas cheo de beleza e de emoción entusiasinou ao público que porrumpeu en entusiastas aprausos.

Eis unha sintética reseña do gran aito cultural celebrado o día 23 que deixará grata lembranza en cantos o presenciaron e que constituiu un dos máis grandes éxitos da Academia e da historia do actual renacemento da cultura galega.

A Risco e a Cabanillas a renovación do noso cariño de irmáns e á Academia a nosa embora cordial.

O Carmelo do Cordillo

Fai uns cantos anos, había en San Xurxo de Sacos, nas terras do val do Lérez, unha familia modesta que tiña a casa, á veira da estrada. Nas temporadas en que a xente acudía a tomar as augas de San Xusto colían xente de pousada, pra xuntar dúas

cadelas e poder mercar un dengue ou un refaixo. No inverno o traballo n-os mataba, o que facían era quentar as canelas na lareira ó pe d'unha fogueira de toxos e rachóns.

O tratamento que facía a señora Concha era do millorciño, estivera na vila da Cruña de pequena e deprendera a facer uns caldos que daba gloria; inda hoxe ouvimos facer grandes loubanzas pol-os cregos petrucios dos arredores, todos de grosa panza e coor do viño. Casara co Señor Xosé conocido no pobo co nome de Cordillo—quen se admiraba das ganancias e de vez en cando tomaba un grolo demais festexando á súa maneira os ingresos da dona.

O negocio foi en aumento i-o Cordillo que era home de bo ollo pr'o negocio, determinou mercar un carriño e máis un burro. O carro mercoullo ó abó do *queixeiro* i-o burro ó pai do *patachán*: o animal viña acostumado a pasar moita fame, cousa que non tornou a conocer na man do Cordillo—quen lle deu o nome de *Carmelo*. Eiquí escomenza unha historia que non pode quedar esquecida, moito máis tendo en conta a festa que pra súa honra preparan os rapaces de Cuspedriños. O primeiro protagonista é o Carmelo, pol-a súa atinada sabencia.

Tendo en conta o lugar estratéxico que tiña a súa casa, o Cordillo, dispuxose a por un negocio somellante ós comercios da vila. Anunciou ós carromateiros de Dacón, que pasaban a cotío pol-a estrada con carros tirados por cinco ou seis mulas, que poría comidas como na millor casa de Pontevedra, e ademais tería herba boa dos lameiros de Carballedo, pr'as mulas cansas da labouira cotidián.

Un domingo á mañán inaugurouse a nova taberna, o primeiro en estrenala foi o *guitarro* que iba chamar o crego pra un enterro e como a mañán atopabase cuberta de néboa, o *guitarro* tiña frío, e tomou unha copa d-augardente da terra, que lle fixo pasalo salouco. Aquel día houbo na casa do Cordillo montes e moreas; os carromateiros inda que comeran ben en Mourente quixeron estrenar a taberna do Cordillo. Á noite cando foi pro leito tiña na bolsa perto d'unha onza.

Ó amanecer o día seguinte Xosé amarró o burro ó carro e dispuxose a ir á vila mer-

car algún aceite, pans de trigo e saín pr'os candiles. Ben sabía que aceite había de vender pouco e os pantrigos cecais tivese que comelos él mais era mester dar a sensación de comercio da vila; efectivamente poucas vegadas se facía tanto gasto pr'os comercios de Cotobade, como facía Cordillo.

Casi todol-os días iba mercar cousas, e todo vendera ós barudos carromateiros de Dacón i-os veciños de San Xurxo. O *Carmelo* tiraba da carga a cotío pol-a costa de Mourente chegando a deprender o camiño como calquera. Manso cal un carneiro, sen que endexamais fixera unha travesura foi ganando a confianza do seu dono.

Unha tarde Cordillo xuntouse con dous amigos que viñan pasar noite boa na compañía da familia, traguían dúas botas de viño rioxano do que botaron uns tragos. Xusé acostumado co viño branco de Tenoiro bebeo algo mais da conta e como sempre que tal facía, deulle por dormir. Tiña xa cargado o carro e os amigos tumbárono sobor dos sacos o *Carmelo* escomenzou a camiñata chegando Xusé a casa denantes da meia noite sen que lle pasara cousa mala no camiño, e iso que según os informes da señora Concha o burro atopara a estantiga pois alumeabanlle os ollos.

Con somellante acontecemento o *Cordillo* deuse conta que podía tomar un neto sempre que tivese gana, pois en caso d'apuro tiña quen o levase a casa; somentes fallaba un amigo que lle dise unha man pra rubir o carro despois de cargado. Na súa maxinación apareceu o problema resolto. Tomaría un chanqueiro en Mourente na casa de *Ferradás* sin necesidade de baixar do carro, así anque mesmo lle fixese mal non era mester cansar os amigos.

O pensamento non tardou en ser realidade. Ó Cordillo facíalle mal o viño a cotío; pro endexamais se soubo que quedara no camiño, iso non podía consentilo a sabencia do Carmelo. Moitas vegadas Xusé emborrachábase indo pr'a vila, na casa de Vicenta de Bora ou na Punta; entón o Carmelo coñecendo o estado do dono e non sabendo o que tiña que mercar na vila, tornaba pra casa co carro valeiro.

Non é ista somentes a sabencia do animal;

como continuaban ca pousada, os cregos acudían ó mesón total-as temporadas. N-ista data o burro proporciona outra ganancia, tal é a do alquiler. A xente como oxe non sabe andar senón nō automobile, d'aquela todos querían ir no burro ó San Xusto, maormentes os cregos e a tenza d'eles pagaban tamén os labregos. O Carmelo fixo logo unha clasificazón da xente e a maneira de tratalos. Os labregos no mallaban, i-en troques aloumiñábano e dábanlle codias da petada que levaran da casa pra botar a temporada. Os cregos, pesaban mais e non lle daban ren. Todo se volvía facer cruces, des-toncias o burro escomenzou a facer bulra d'eles. Ó chegar á hermita do San Xusto afastaba do camiño e daba unha volta pol-o vieiro ó redor da hermita. O burro iba satisfeito porque os rapaces que xogaban na carballeira ríanse do crego que tiña necesidade de ceder ós caprichos do Carmelo.

Un día o crego de Campo que era un calrista destemido tratou de que o Carmelo fose dereito como iba cos labregos. Os demais cregos non dixeron ren, ollaban con respecto pr'o compañeiro, e tremaban todos de medo cando falaba; pro si os demais gardaban tantos respetos, o Carmelo non respectou ó calrista. Chegou á carballeira e afastou pr'o vieiro de nada valeron ós bergallazos, o Carmelo aguantou os paus e fixo a súa idea, e cando tornou das augas foi dar outra volta. Eiquí armouse gorda, o crego mallou no burro deica ficar canso, naide lle levava a contra deica estoncias. O burro tampouco levava somellante tunda, e decidiu non seguir mais ca carga; escomenzou a espremerse sen saír do sitio. O crego ollou as cousas mal, pensaba que morría o animal; mais o que fixo foi espir os aparellos e ciscar o crego na lameira xabragosa. ¡Probe crego! Aquel home que tanto medo impuña na freguesía non foi capaz de vencer os caprichos de Carmelo. Ó día seguinte o crego pediu a conta e saleu da pousada; o Carmelo acercouse á estrada pr'o despedir, ó marchar tornou paseniñamente pr'a corte.

No inverno finou o crego, e o señor Xusé foi co Carmelo ó enterro do cacique calrista.

As derradeiras travesuras que fixo o Carmelo foi meter algún carro na cuneta da es-

trada. Cando chegaban os carreteiros, o burro iba pegarse ás mulas, logo púñase na dianteira, de guía é escomenzaba a patexar; as mulas seguían e na primeira volta collía dereito e afastaba o carro da estrada.

Un día apareceu na casa do Cordillo un americano con idea de mercar o burro. O americano era un ricachón que falaba unha xerga castelán pra diferenciarse dos veciños. Chegaron a un acordo e mercou o Carmelo. Non foi o gusto do señor Xusé porque aquel home non podía naide facer tratos con él; facía esquencida a lingua que falara sempre dendes que nacera deica chegar de novo á terra. Destoncias coidou que non podía chegar á sua casa somentes con cadeas de ouro, era mester falar castelán.

Non podía pasar o Carmelo sin ter un auto fúnebre somellante o louro de Feixóo; xa que non se fixo cando morreo, faise agora na freguesía do Campo. A comisión orgaizadora e de Cuspedriños, a música os concheiros de Buchabade, e o carro pra levar os rapaces da vila e o cameón de Fortes.

Tano e mais eu iremos sempre que Anibre o raspuñeiro non estea por San Xurxo ou por Loureiro.

¡Terra a Nosa!

ANTÓN FRAGUAS FRAGUAS.

UNHA GALEGA EXEMPRAR

Obra francesa traducida á nosa língoa

Os cadros de declamación de «Toxos e frores» do Ferrol e dos Amigos da paisaxe, do Seixo, ambos unidos levaron á escena no teatro Jofre d'aquela cibdade a notabre obra de Molière «Le médecin malgré lui», traducida o galego co nome de «O médico a paus».

A tradución fixoa con grande amore a señoríña Peruca Bouza Vila, pertencente a «Os Amigos da paisaxe do Seixo», sociedade meritória que dirixe o ilustre artista Bello Piñeiro. Trátase, pol-o que dñ, d'unha

tradución concenzuda, requintada, no que fai á equivalenza de palabras e frases e ás ideas todas que Molière impuxo na sua famosa obra.

Peruca Bouza Vila, é unha rapaza moi intelixente e aguda, de dazaoito anos, que sinte fonda estimanza pol-a nosa língoa. Compre, pois, asiñalala como caso de simpática exempraridade a todol-os galeguistas. E compre tamén aplaudila, felicitala e escribir o seu nome con gratitude no curazón dos bós e xenerosos.

Con obras coma «O médico a paus» representadas en galego se fai laboura seria en prol do noso teatro, da nosa fala e da nosa cultura. Para «Toxos e frores» e para «Os amigos da paisaxe do Seixo» a embora mais garimosa.

FOLLAS NOVAS

ENTRE O CRAVO E A FERRADURA
por ANTÓN GOY DÍAZ.

O noso estimado colaborador e amigo envíanos un exemplar, con agarimosa adicatoria, d'este libriño que ven de poñer á venda. Un libriño contendo dez contos e poemas de boa inspiración e estilo.

O libriño de Goy Díaz cae moito na literatura galega anterior ao actual renascemento. Para os que temos xurdias espranzas do que será a nosa cultura non nos enche por enteiro o continuar por camiños xa pasados. Emporiso esta literatura ten a boa condición de ser sinceira e facer a sua boa labor entre os galegos que agora comenzan a lér os nosos libros e interesarse pol-a literatura galega.

Os contos e poemas do libro de Goy Díaz teñen gracia, unha socarrona gracia de paisano e éste estilo ten moitos partidarios en Galicia. O libro lèse ben e está escrito n'un idioma quizais demasiado rural.

Agradecemos o envío ao estimado amigo e confiamos en que chegaremos a conocer sucesivas produccions suas.

Imprenta NÓS, Real 36-1.º, A CRUÑA

NÓS, Publicacións Galegas e Imprenta Real 36-1.º A Cruña.

Si ainda non ten as nosas producións pídaas axiña
e contribuirá ô rexurdir cultural de Galicia.

ESTEBO, por Xosé Lesta Meis.	3'50 pesetas.
HISTORIA SINTÉTICA DE GALICIA, por Ramón Villar Ponte.	5'00 «
GRABADOS EN LINOLEUM, por Xaime Prada.	2'50 «
A TOLA DE SOBRÁN, por Farruco Porto Rey.	0'80 «
TRÍPTICO TEATRAL, por Antón Villar Ponte.	3'00 «
A FIESTRA VALDEIRA, por Rafael Dieste.	2'50 «
DOCTRINA NAZONALISTA, por Ramón Villar Ponte.	2'50 «
OS CAMIÑOS DA VIDA (novela en tres partes), por Ramón Otero Pedrayo.	
OS SEÑORES DA TERRA (1.ª parte).	2'50 «
A MAORAZGA (2.ª parte).	2'00 «
O ESTUDANTE (3.ª parte).	2'50 «
DE CATRO A CATRO, poemas por Manuel Antonio.	1'50 «
O PORCO DE PÉ, novela por Vicente Risco.	3'00 «
MARÍA ROSA, comedia por Gonzalo López Abente.	1'20 «
CANTIGAS E VERBAS AO AR, poesías de Sigüenza.	2'00 «
DE MIN PRA VÓS, contos populares por Ricardo Carballal.	1'00 «
O BUFÓN D'EL REI, drama por Vicente Risco.	0'80 «
O GALO, poesías de Amado Carballo.	3'00 «
SEGUNDO LIBRO DE COUSAS, por Castelao.	3'00 »
A VOLTA DO BERGANTIÑAN, por Xesús San Luís Romero.	0'50 »
ROMANCES GALEGOS, por E. Blanco Amor.	4'00 »
A LAGARADA, por Ramón Otero Pedrayo.	0'80 »

EFECTOS NAVALES

de

FERRER E COMPAÑÍA - SUCESTORES

F. Bertrán e Mirambell

VIGO E A CRUÑA

(CASA FUNDADA EN 1868)

*Artigos xenerás para equipo da Mariña militar
vapores, barcos de vela e pescadores.*

Grandes Almacenes de Tecidos

NUEVO MUNDO

SECCIÓN DE SASTRERÍA E CONFECIONS

INMENSO SURTIDO EN PANOS DA REXIÓN E EX-
TRANXEIROS CONFECIÓNANSE TODA CRAS DE
PRENDAS PARA MULLERES, HOMES E NENOS

San Andrés, 41 e 43 -- Teléfono 256

A CRUÑA

FILLOS DE H. HERVADA

(CASA FUNDADA EN 1865)

A CRUÑA

FERRETEIRIA, QUINCALLA, MUEBLES, MAQUINAS, PEDRAS FRANCESAS PARA MUIÑOS ETC. ETC.

AGUAS DE
MONDARIZ

FUENTES DE GÁNDARAY Y TRONCOSO
Propiedad de los Sres. Hijos de Peinador

Véndese en todas las
Boticas, Droguerías
Hotels,
Depósitos d'augas
minerás,
Restaurants e
vagos-camas de
todol-os três

As mais indicadas en casos
de artitrisimo, desntrizón, diabetes,
obesidades diversas, doenzas do
aparello dixestivo, anemia
e neurastenia

Riquísima auga de mesa
gaseada naturalmente.

MONDARIZ - BALNEARIO

a 35 kilómetros de Vigo